

Slutrapport Elis

Elever i skolan
Juni 2009

Enköpings Kommun

Projektledare

Dagmar Mardi

dagmar.mardi@vasterled.enkoping.se

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Inledning.....	2
Bakgrund	3
Projektidé	3
Syfte och målsättning	3
Upplägg och Genomförande	4
Ny projektorganisation.....	4
Elisteam.....	4
Uppdrag till Elisteam	5
Kartläggning.....	6
Dokumentation.....	6
Samverkanscoachen	7
Samverkansprocessen.....	7
Arbetsprocessen i teamen.....	7
Projektaktiviteter	8
Arbetet i Elisteamen	9
Teamledarens roll.....	9
Västerledsskolan.....	9
St Ilianskolan.....	10
Enöglaskolan	10
Utvärdering.....	10
Västerledsskolan.....	10
St Ilianskolan	11
Enöglaskolan	12
Metod	12
SWOT – analys i Elisteamen	14
Utvärdering från samverkanscoachen	14
Svårigheter under arbetes gång	15
Slutsatser	15
Skolkets orsaker	15
Framtidsscenario	15
Prevention.....	17
Ekonomisk rapport	17
Slutord.....	17
Sammanfattning	19
Referenser.....	21

Bilagor

Kartläggning	Bilaga 1
Dokumentation	Bilaga 2
Ekonomisk redovisning	Bilaga 3
Sekretess	Bilaga 4

Inledning

Skolfrånvaro är ett växande problem i Enköpings kommun liksom i flera av landets kommuner. Konsekvenserna av att inte gå i skolan blir ofta förödande framförallt för den enskilde eleven men även för kommunen. Det finns forskning som visar att om skolfrånvaro fortsätter kan det leda till ett utanförskap med riskbeteenden som missbruk, kriminalitet, psykisk ohälsa samt framtida sjukskrivningar.

Att alla skolpliktiga barn har en ovillkorlig rätt att få tillgång till utbildning slås fast i Skollagen 3 kap. 1 §. Skolplikten medför även närvaroplikt. Rektor har ansvar för att kontakta elevens vårdnadshavare om en elev är borta från skolan utan giltig anledning enligt Grundskoleförordningen 6 kap 8a§. Det är vårdnadshavarens skyldighet att ansvara för att barnet fullgör sin skolgång enligt Skollagen 3 kap 15§.

Skolk kan betraktas som en process som börjar med att eleven kommer för sent till lektioner som sedan fortsätter med skolk hela dagar. Det är därför viktigt med tidiga insatser för att förebygga att elever börjar skolka regelbundet eller hoppar av skolan.

Det är redan vid de första tecknen på problem dvs. sena ankomster till lektion som skolan behöver reagera. ("Elever på vift" av Knut Sundell)

I Skolverkets rapport "Rätten till utbildning" presenteras en studie som Jönsson gjort där eleverna menade att själva undervisningen kunde vara orsak till att de skolkade, dels för att de upplevde den som ointressant och jobbig, dels för att de hade svårt att hänga med i undervisningen.

Martin Karlberg och Knut Sundell (FoU rapport 2004:1) delar in förklaringar till varför elever skolkar i fyra olika grupper: familje-, skol-, kamrat- och individrelaterade faktorer. De kom ofta från hem med en ensam förälder, majoriteten kom från svenska hem. De var mer kriminella som grupp än icke skolkare och i större utsträckning konsumenter av tobak, alkohol och annat. Även inblandning i mobbning både som offer och förövare var vanligare bland skolkare.

Det är viktigt att skolan utreder vilka de bakomliggande problemen egentligen är för att kunna sätta in rätt insats. I flera fall framgår att skolan alltför snabbt bestämt sig för en lösning, som sedan visat sig inte fungera därför att det inte utretts tillräckligt vad som är problemet, skriver Skolverket i sin rapport "Rätten till utbildning".

Sedan 2003 finns en skyldighet för alla myndigheter att samverka när det gäller barn som far illa eller riskerar att fara illa.

I projektet Elis, elever i skolan, har två myndigheter samverkat kring elevers ogiltiga frånvaro från skolan.

Bakgrund

Projektet startade efter en myndighetsövergripande konferens 2006 då skolförvaltningen fick i uppdrag att arbeta med elevers ogiltiga frånvaro från skolan. Hösten 2007 sökte skolförvaltningen anslag från Myndigheten för Skolutveckling och fick medel för att utveckla arbetet kring barn som far illa.

I projektet deltar tre projektskolor; St Iliansskolan, Västerledsskolan och Enöglaskolan.

En ny projektledare tillsattes från maj 2008 och organisationen gjordes om och fick en nystart i augusti 2008.

Tanken bakom den nya projektorganisationen var att i styrgruppen ha de som är uppdragsgivare och ytterst ansvariga för projektet.

Projektidé

Projektets idé har varit att genom att skapa förutsättningar för de samverkande parterna skola och socialtjänst tillsammans ska ta fram rutiner och former för framtida samarbete dem emellan. Den kunskap kring samverkan kan då tillämpas på andra områden och spridas till andra skolor.

Skolan och socialtjänsten har i projektet verkat på lika villkor.

Med den nya organisationen kommer projektet att få en bättre förankring på alla nivåer från förvaltningsnivå till verksamhetsnivå. Se ny projektorganisation s.4.

Syfte och målsättning

Syftet med Elisprojektet har varit att möjliggöra och utveckla samverkan mellan socialtjänst och skola.

Behovet av att uppmuntra och stimulera problemlösning med fokus på nya, konkreta och flexibla lösningar sågs också som viktigt.

Målet för projektet har varit att systematisera och strukturera en samverkan mellan skola och socialtjänst för att i förlängningen eliminera ogiltig frånvaro från skolan.

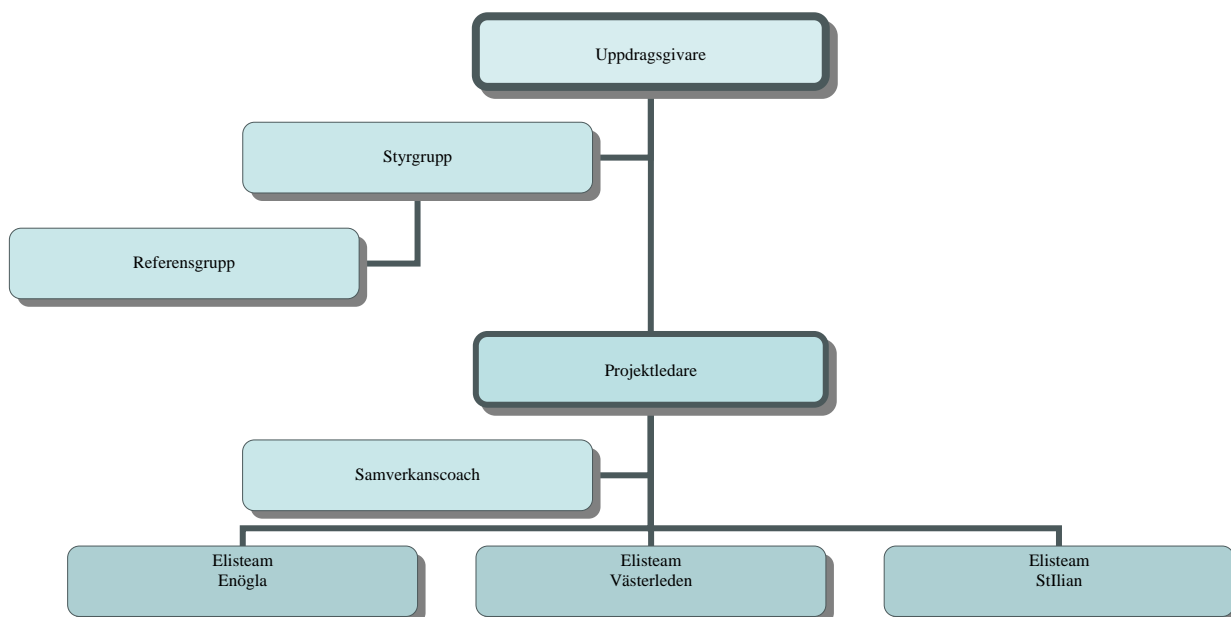
Målgruppen har varit elever som är frånvarande från skolan.

Målet för Elisprojektet har också varit att skapa en dokumentation både i ärenden och kring samverkansstrukturen i Elis-teamen på skolorna. Detta leder förhoppningsvis till att framgångsrika metoder för samverkan kan arbetas fram .

Ett tredje mål har varit att få med barn- och ungdomspsykiatri, BUP i samverkansarbetet kring barn och ungdomar som har ogiltig frånvaro från skolan.

Upplägg och Genomförande

Ny projektorganisation

Uppdragsgivare i projektet har varit skolchef och socialchef. Styrgruppen har bestått av skolchef, socialchef, utvecklingsledare på socialtjänsten och chef för Resurscentrum på skolförvaltningen.

Referensgruppen har bestått av rektorerna för de tre skolorna som ingått i projektet, cheferna för socialtjänstens personal, samt den verksamhetsansvarige på BUP.

Projektledaren har träffat styrgruppen och referensgruppen regelbundet under projektåret och rapporterat om samverkan och arbetet i Elisteamen.

Elisteam

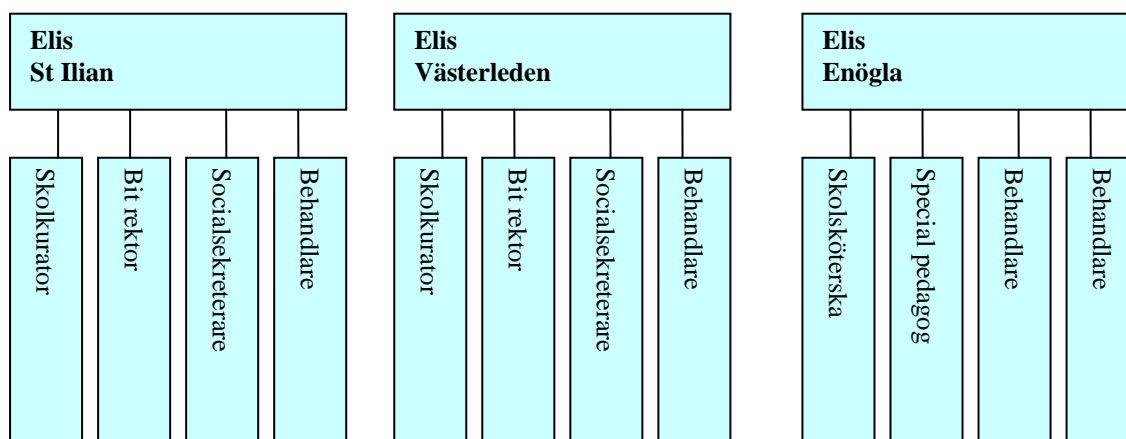
På de tre projektskolorna St Iliansskolan, Västerledsskolan och Enöglaskolan bildades så kallade Elisteam som skulle arbeta operativt och bestå av skolans elevhälsa, pedagog och representanter från socialtjänsten. På så sätt blev skolornas elevhälsoteam representerade i Elisteamen och man fick en naturlig koppling till elevvårdskonferensen, EVK, eller elevhälsoteamet, EHT, där dessa personer också ingår. Se bild nedan.

Rektorerna på projektskolorna fick i uppdrag att utse skolans representanter i Elisteamen utifrån projektplanen. Socialtjänsten hade sedan hösten 2007 avdelat fyra personer som på viss del av sin tjänst samverkade med de olika skolornas Elisteam. Tiden som socialtjänstens

representanter ägnat sig åt projektarbetet i Elis har varit 8 tim/vecka per person, det vill säga totalt 32 timmar i veckan.

Teamen skulle ha en teamledare som var sammankallande och styrde mötena. Teamledaren skulle se till att kartläggning blev gjord och att dokumentation i ärenden fördes.

Elisteamen såg ut på följande sätt:

På St Ilianskolan och Västerledskolan bestod Elisteamet av skolkurator och biträdande rektor samt en socialsekreterare och behandlare från socialtjänsten. På Enöglaskolan ingick en speciallärare och skolsköterskan samt två behandlare från socialtjänsten i teamet.

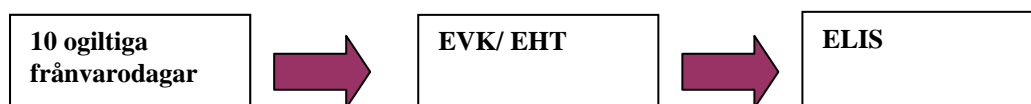
De två biträdande rektorerna samt specialpedagogen blev teamledare i sina respektive team.

Uppdrag till Elisteam

För att bli ett ärende för Elisteamet krävdes att en elev hade haft minst 10 ogiltiga frånvarodagar från skolan, samt att eleven tagits upp på skolans Elevvårdskonferenser eller Elevhälsoteam och att man där beslutat att ärendet ska bli ett Elisärende.

Elisteamen skulle inte ersätta skolornas ordinarie arbetsgång och rutiner kring elever med frånvaro.

I många ärenden har en tidig föräldrakontakt gjort att ärendet inte behövt gå till EVK eller Elis.

Skolverket har i sin rapport "Rätten till utbildning, Om elever som inte går i skolan" från 2008 påpekat att avsaknad av utredning eller bristfällig sådan förefaller vara viktiga anledningar till att skolorna inte lyckas med sina ansträngningar. Det är därför viktigt att lyfta fram betydelsen av att skolorna allsidigt utreder vad det beror på att eleven stannar hemma och även undersöker eventuella sambandsfaktorer. Eftersom många beslut handlar om såväl diffus som komplex problematik kan hjälp av specialpedagogisk, psykologisk och social expertis vara nödvändig förutsättning för skolorna för att definiera och avgränsa problemen.

I analysen av tillsynsbeslut har Skolverket uppmärksammat att det ofta saknas en allsidig utredning om vad frånvaron beror på, som kan bilda underlag för skolans planering och

genomförande av relevanta åtgärder. Skolor har istället snabbt tolkat situationen och med detta som utgångspunkt provat olika insatser. Ofta saknades en analys och utredning av elevens behov.

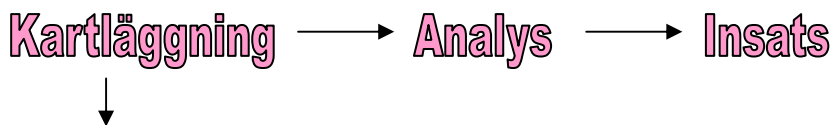
Med detta som grund var tanken att kartläggning skulle bli en viktig del i elevärendena i Elisprojektet.

Kartläggning

Kartläggningen av elevens situation sågs som en viktig faktor i att förstå varför eleven inte kommer till skolan. Det handlar då om att göra en så heltäckande kartläggning av elevens hela situation som möjligt avseende olika delar som; familjesituation, relationer, hälsa, fritidsintressen, släkt och vänner.

Utifrån kartläggningen görs sedan en analys för att kunna sätta in rätt insats och utesluta sådant som inte är nödvändigt eller mindre lyckat. Arbetet ska göras tillsammans med elev, föräldrar och de professionella mot de gemensamma mål man satt upp.

Kartläggningen blir en hjälp i arbetet.

Pedagogiskt
Hemförhållanden
Skolmiljö
Fritid
Intressen
Relationer
Hälsa

Ett frågebatteri som stöd för arbetet med kartläggningen finns utarbetat, och har funnits tillgängligt för Elisteamen att använda sig av. Bilaga 1

För arbetet med elevers frånvaro måste skolorna ha ett tydligt regelverk kring närvarorapporteringen och en organisation som omedelbart informerar föräldrar om den olovliga skolfrånvaron. Skolorna bör dessutom fånga upp elever i början av skoltrappan, då de är frånvarande enstaka timmar eller dagar. Extra inlärningsstöd och förebyggande insatser mot social missanpassning kan vara ett sätt att bemästra skolket skriver Skolverket.

Elever måste ges uppmärksamhet för sina positiva handlingar. Elevfrånvaron kan ses som ett tecken på en hälsomässig obalans, vilket kan ta sig i uttryck i kroppsliga besvär i form av t.ex. stress. Symptomen blir förståeliga och situationen möjlig att handskas med först när det sätts in i ett orsakssammanhang i dialog med eleven.

Dokumentation

Kartläggning är en viktig komponent som projektet hittills identifierat och som ska systematiseras. Kartläggning handlar då inte enbart om att samla in utan att organisera och prioritera på ett sätt som vägleder planering av insatser/interventioner. Detta förutsätter rutiner

för dokumentationen. Teamledaren i Elisteamen får här en viktig roll i att se till att dokumentationen blir gjord och att projektledning får ta del av den. Bilaga 2
Även besöken i Elisteamen och den samverkansprocessen som sker där ska dokumenteras av projektledning så att syfte och mål med projektet kan uppnås.

Samverkanscoachen

Det blev viktigt att hitta system för att stötta samverkansprocessen i Elisteamen. Ett sätt för detta var att en person, samverkanscoachen, fick funktionen att utifrån projektplanens ramar och intentioner aktivt stötta och hjälpa Elis-teamens arbete i konkreta ärenden samt även i samverkansprocessen.

Coachen skulle dels handleda teamen i ärenden men även hjälpa dem till att aktivt samverka och försöka utveckla metoder för denna samverkan men också sätta in samverka i ett större sammanhang så att de övriga samverkansresurser som finns i kommunen som till exempel Komet, COPE, FFT, Snorkel kan tillvaratas.

Coachens uppdrag var också att rapportera om samverkansprocessen till projektledaren.

Samverkanscoachen träffade Elisteamen utifrån deras behov.

Samverkansprocessen

Projektledarens uppdrag har varit att hitta former för samverkan mellan socialtjänst och skola. För att kunna följa arbete i Elisteamen har projektledaren besökt de olika teamen en gång i månaden och ställt frågor kring samverkan, samsyn, kartläggning, ledning/styrning, roll/arbetsfördelning, framgångsfaktorer, vilka hinder som fanns och vad teamen behövde i form av resurser och utbildning.

Frågor och oklarheter kring uppdraget som dykt upp i teamen har projektledaren tagit med sig till styr- och referensgrupp och där har en del frågetecken kunnat rätas ut. Det har kunnat handla om frågor som tid och mandat.

Vid de tidiga besöken under hösten 2008 kunde Elisteamen inte riktigt svara på frågan hur arbets-/rollfördelningen såg ut? Hur kartläggningen gick till? Vilka hinder som fanns?

De tog olika lång tid för teamen innan de började göra kartläggningar i ärenden och arbetsfördelning i teamet.

Projektledaren begärde regelbundet in dokumentation från Elisteamen.

Arbetsprocessen i teamen

Vid nystarten i augusti 2008 var förväntningarna och entusiasmen stor i teamen. De började träffas regelbundet och fick så småningom elevärenden att arbeta med.

Teamen hade till uppgift att i varje ärende göra en heltäckande kartläggning och utifrån den sedan planera de insatser som behövdes i varje enskilt fall. Till en början fanns en tendens till att alla gjorde allting tillsammans, alla träffade föräldrarna eller eleven. Så småningom blev man tryggare med varandra och vågade ta sin roll i gruppen.

Efter jul började teamen göra arbets-/roll fördelning där man tittade på vem som skulle göra vad och vem som var mest lämpad. Man började också göra kartläggning i ärenden och kunde se nyttan av det.

Teamen träffades regelbundet och hade med samverkanscoachen som kunde hjälpa dem att tänka annorlunda och nytt när de kört fast.

Man kunde senare på våren också säga att man behövde mer kunskap och utbildning, vilket man inte gjorde till en början.

Det fanns en kraft och kreativitet i teamen och en lust och glädje. Man lyckades nå resultat och kände sig inte uppgiven utan hade ett driv i arbetets processen.

Det gick relativt snabbt för teamen att få en förståelse och en samsyn i de ärenden man arbetade med. Teamen beskriver det som ”vi reflekterar mycket tillsammans och får en gemensam förståelse för problemet och ett gemensamt språk”. Medlemmarna säger också att de kan ha en rak kommunikation med varandra om vad som inte blev bra och vad som behöver göras istället. De diskuterar tillsammans och ger varandra positiv feedback och kan se resultat av sitt arbete.

Teamen har lärt av varandra och använt resurserna flexibelt i en mix.

En faktor som också varit viktig är att teamens arbete har blivit synliggjort vilket upplevts som väldigt positivt av teammedlemmarna. Någon har sagt ”det är så roligt att få berätta för andra vad man gör”.

Behovet av att samarbeta med BUP har växt fram och kunnat formuleras. De behov man uttryckt har varit att hitta bra rutiner för konsultation och remittering till BUP. Den man främst känt behov av att samarbeta med har varit psykologen på BUP.

Projektaktiviteter

I augusti -08	Upptakts dag för projektet
I oktober -08	Tema Reflektion med rollspel
I december -08	Sundbyberg Kommun inbjudna för att berätta om sitt arbete kring hemmasittare/skolkare.
I december -08	Elisteamen träffas, diskussion kring samverkan och erfarenhetsutbyte.
I januari -09	Projektledaren samlar teamledarna för att tydliggöra deras uppdrag. Samverkanscoachen deltar.
I mars -09	Görel Fred pratar om vikten av samarbete med föräldrar
I april -09	Erfarenhetsutbyte med Elisteamen. SWOT analys
I april -09	Studiebesök i Linköpings Kommun

Under hösten 2008 hade teamen en halv seminariedag på temat reflektion och rollspel samt en halvdags erfarenhetsutbyte, där man fick möjlighet att berätta för varandra om goda exempel. I december var Sundbybergs kommun inbjuden för att berätta om sitt arbete med ”skolkare”. Där samverkar man med socialtjänsten i det skolsociala teamet och med BUP i ett så kallat KBT-team.

I mars 2009 föreläste Görel Fred om vikten av att alltid samarbeta och samtala med föräldrar i en ömsesidig dialog. Föräldern är expert på sitt barn och utan ett gott samarbete med föräldrar är det svårt att hjälpa eleven som har problem i skolan.

”Arbete genom föräldrar är den bästa metoden att behandla normbrytande beteende” (Dissen).

I april 2009 var projektledaren och samverkanscoachen samt två personer ur Elisteamen på studiebesök i Linköpings Kommun, där man har permanentat ett Resursteam som arbetar med elever som behöver särskilt stöd. Resursteamet består av personal från socialtjänsten och skolan.

Arbetet i Elisteamen

Teamledarens roll

Teamledarens roll var till en början oklar men tydliggjordes och var att:

- vara sammankallande till Elis möten
- leda och fördela arbetet i teamet
- vara drivande i Elis arbetet
- se till att kartläggning blev gjord i ärenden
- se till att dokumentation skedde

Västerledsskolan

Teamet tog hjälp av samverkanscoachen tidigt på hösten för att få hjälp i sitt arbete med bland annat kartläggningen och rollfördelningen.

Under hösten 2008 hade teamet mycket diskussioner kring formalia och arbetsformer. Man arbetade då med 5 ärenden. I december tillkom ytterligare 2 ärenden.

I januari 2009 började teamet sortera och bli tydligare i sina roller om vem som gör vad.

Ärenden man arbetat med har varit mycket komplicerade krävt stor kunskap, lyhördhet och noggrann reflektion. Arbetet har tagit tid och krävt uthållighet men med gemensamma krafter har det givit resultat.

Teamet har haft bra och respektfulla diskussioner och en förståelse för varandra, en samsyn. Alla i teamet har strävat efter att göra ett bra arbete och varit öppna för nya synsätt.

Man har fått ett gemensamt förhållningssätt och samverkat bra.

Målet vid alla möten med elev och förälder har varit att de ska vara positiva möten, vilket gjort att föräldrar känt sig respektfullt bemötta.

Framgångsfaktorn i samtliga ärenden har varit kontakten och samarbetet/alliansen med föräldrarna.

St Ilianskolan

Man upplevde samarbetet i teamet väldigt positivt men i början av hösten rådde en osäkerhet i teamet om vilket mandat och hur mycket tid man hade till uppgiften.

Fram mot slutet av hösten 2008 hade mandatfrågan blivit klarare och även hur mycket tid var och en hade till Elis arbetet. Teamet var igång med att göra kartläggning i ärenden och man började göra ansvars och rollfördelning. I teamet kunde socialtjänsten och skolan göra gemensamma kartläggningar. Man tyckte att man fick en helhet och ett gemensamt språk samt gemensam förståelse för problemet och man gav varandra positiv feedback.

Teamet tyckte att de hade en samsyn och respekt för varandras yrkesområden och kompetens.

Föräldrarna blev väl mottagna och respekterade och gjordes delaktiga i arbetet.

Samverkanscoachen var regelbundet inbokad hos teamet och hjälpte dem att få ett helhetsperspektiv och att tänka annorlunda kring problemen samt lanserade nya idéer.

Detta gjorde att teamen inte fastnat i hopplöshet utan fick kraft att fortsätta arbetet i ärendena.

Eftersom ärenden man arbetade med var mycket komplicerade hade man stort behov av att relativt snabbt kunna konsultera BUP.

Enöglaskolan

På Enöglaskolan har man bra rutiner för frånvaron och projektet har varit väl förankrat på skolan. Man uppmärksammar föräldrar tidigt och gör dem delaktiga. Detta gör att man kommer in i ett tidigt skede vilket underlättar arbetet. Man har från skolans sida upplevt socialtjänstens närvaro i teamet som väldigt värdefull.

Svårigheterna i arbetet har varit tidsbrist för skolans representanter samt att man haft svår att få föräldrar att komma till träffar som de blivit kallade till.

Man har fått bra råd och stöd från samverkanscoachen som varit med regelbundet på teamträffarna efter jul och man tycker att man nått resultat utifrån de mål man satt upp.

Utvärdering

Västerledsskolan

På Västerledsskolan har Elisteamet arbetet med 7 elever, fem flickor och två pojkar.

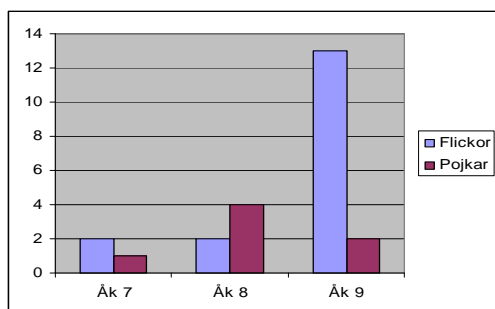
	Åk 7	Åk 8	Åk 9
Flickor	1	1	3
Pojkar	2		

Alla sju eleverna hade mycket hög frånvaro eller gick inte alls i skolan när teamet kopplades in.

I april 2009 gick 5 av elever i skolan till 80-90%. En elev var helt frånvarande från skolan och en elev hade fortsatt mycket frånvaro.

Citat från en elev i projektet: ”Jag är glad att jag tackade ja till att vara med i Elisprojektet annars hade jag inte klarat skolan så bra som jag gör”

Den totala frånvaron på Västerledsskola under våren 2009, totalt 24 elever

Frånvarostatistiken grundar sig på uppgifter lämnade av skolan. Västerledsskolan har totalt 533 elever.

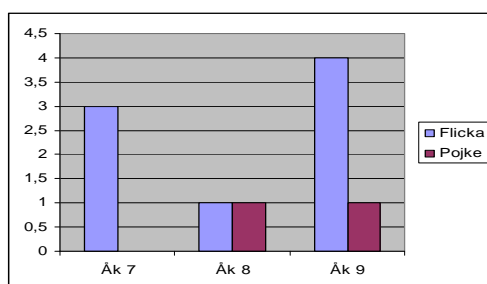
St Iliansskolan

På St Ilians skolan har Elisteamet arbetat med 6 elever, fyra flickor och två pojkar.

	Åk 7	Åk 8	Åk 9
Flickor	2		2
Pojkar		1	1

Dessa elever gick inte alls i skolan när projektet kopplades in men är nu igång i praktik eller går i skolan enligt åtgärdsprogram som de har.

Den totala frånvaron på St Iliansskola under våren 2009, totalt 10 elever

Frånvarostatistiken grundar sig på uppgifter lämnade av skolan. St Ilians skola har totalt 252 elever.

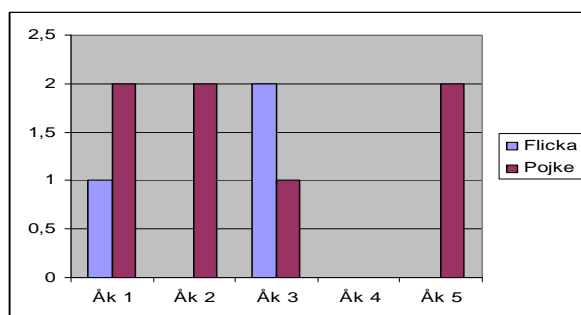
Enöglaskolan

På Enöglaskolan har Elisteamet arbetat med 10 elever, tre flickor och sju pojkar.

	Åk 1	Åk 2	Åk 3	Åk 4	Åk 5
Flickor	1		2		
Pojkar	2	2	1		2

Av dessa elever går alla i skolan nu.

Den totala frånvaron på Enöglaskolan under våren 2009, totalt 10 elever

Frånvarostatistiken grundar sig på uppgifter lämnade av skolan. Enöglaskolan har totalt 192 elever.

Metod

Uppdraget i projektet har varit att hitta metoder/ former för samverkan mellan myndigheterna. Teamen har nu varit igång med arbetet sedan augusti 2008. Det arbetssätt som utkristalliserats i Elisteamen är följande:

- Regelbundna, täta träffar i Elisteamet (socialtjänst – skola)
- Kartläggningen och analys
- Dokumentation
- Bra dialog och samarbete med föräldrar
- Handledning och stöd från samverkanscoach
- Teamledare som håller i processen

Att teamen träffats regelbundet är något de själva lyft fram som en viktig faktor, man har lärt av varandra och kunnat bygga upp ett förtroende och en förståelse för varandra. På så sätt har man fått en samsyn kring det man ska arbeta med.

Kartläggningen har blivit en viktig metod i arbetet med frånvarande elever. Att göra en noggrann kartläggning tar tid och måste få ta tid, utan den är det svårt att avgöra vilka insatser som är verkningsfulla. Elisteamen har börjat se effekterna av att göra en noggrann kartläggning och anser att man får bättre resultat genom att göra det.

Citat från en person i ett Elisteam:

”Nu förstår jag vitsen med att göra kartläggning, det blir bättre resultat”.

Att ha en god kontakt och samarbeta med föräldrarna har visat sig vara en viktig framgångsfaktor. En del av föräldrarna har inte orkat eller förmått att stötta sitt barns skolgång. Därför har en viktig del i arbetet varit att bygga allians med föräldrarna och stötta dem så de i sin tur kan hjälpa sitt barn.

Något som också blivit väldigt tydligt i projektet är att det är viktigt med rätt sorts kompetens för att lyckas i arbetet med föräldrarna. Det krävs dels stor kunskap i samtalsmetodik men också stor lyhördhet och omdöme. Är samtalstonen förmanande, kontrollerande eller anklagande försvårar eller omöjliggör det samarbetet och alliansbyggandet med föräldrar.

Samverkanscoachen har också haft en stor betydelse för teamens arbete och bidragit med kunskap. Samverkanscoachen har fört metoddiskussioner, kommit med nya idéer och perspektiv på situationer vilket uppmuntrat teamen i deras arbete. Detta har bidragit till att teamen inte gripits av uppgivenhet utan haft lust och engagemang att fortsätta sitt arbete.

Vikten av att ha en teamledare som arbetsfördelar och driver processen har också varit betydelsefullt så att arbetet blir effektivt. Till en början gjorde alla allt i teamet men senare gjorde man rollfördelning och utsåg den som var mest lämpad.

SWOT – analys i Elisteamen

Som en del i utvärdering gjorde Elisteamen en SWOT analys med styrkor, svagheter, möjligheter och hot.

Styrkor	Svagheter
Frihet till metodutveckling Olika kompetenser Stärker varandra Regelbundna träffar skola-soc Samverkanscoach Minska psykisk ohälsa i familjer Många lyckade ärenden Bra förhållningssätt Tidigare insats	Tidsbrist För kort projekttid BUP saknas Inte kunna ha framförhållning till hösten Mer kunskap och utbildning Hur göra vid psykisk ohälsa hos föräldrar
Möjligheter	Hot
Förebygga utanförskap Fler team bildas och kunskapen används och sprids Möjlighet att testa annorlunda arbetssätt Att få med BUP Fortbildning Kartläggning på olika plan Samverka möjliggör flera typer av insatser	Nedläggning av Elis Svek mot elever om inte kunskapen används Annan personal, ej Elis, som kräver snabba resultat Tidsbrist Bristfällig frånvarorapportering

De som arbetade i Elisteamen upplevde arbetet som mycket stimulerande och meningsfullt. Det fanns en stor inspiration och man lyckades bra med sina insatser. Olika kompetenser och kunskaper kunde vävas samman. De regelbundna träffarna gjorde att kontaktytor skapades vilket är grunden för samverkan. Det stora hotet och frustrationen var hur framtiden för Elis skulle se ut. Mycket kunskap skulle gå förlorad om detta arbetssätt inte fick fortsätta, ansåg man.

Utvärdering från samverkanscoachen

Det coachen har kunnat se är att de olika professionerna i teamet kompletterar och lär av varandra vilket ökar förståelsen för problemet i ärendet. Samarbetet gör att ärendena blir gemensamma problem.

Coachen har bidragit med nya idéer och infallsvinklar i Elisteamen. Ibland har coachen varit modell i vissa samtal och möten för att visa på nya metoder. Coachen har också hjälpt teamen med tydligheten.

Svårigheter under arbetes gång

Hur mycket tid man hade till sitt arbete var till en början oklart men blev tydligare under arbetets gång, men trots det ansåg några team att de hade för lite tid till Elisarbetet, som istället inkräktade på deras ordinarie uppgifter. Mandatfrågan var också oklar men klarnade allteftersom.

Förankringen av projektet på skolorna har sett olika ut. Detta har i något fall lett till förväntningar på snabba resultat från annan personal på skolan.

Frånvarorapporteringen ser också väldigt olika ut på de olika skolorna varför det varit svårt att få in en enhetlig statistik. Skolorna har olika rutiner och system för hanteringen av frånvaron.

Slutsatser

Skolkets orsaker

Skolverket har i sin rapport kunnat se att de vanligaste orsakerna till ogiltig frånvaro är:

- Sociala eller psykosociala faktorer
- Svagt stöd för skolgången från hemmet
- Arbetsmiljön i skolan
- Kränkande behandling
- Brister i särskilt stöd

I de ärenden som Elisteamen arbetat med har orsaken till frånvaron varit svagt stöd hemifrån och social eller psykosocial problematik i familjen i första hand.

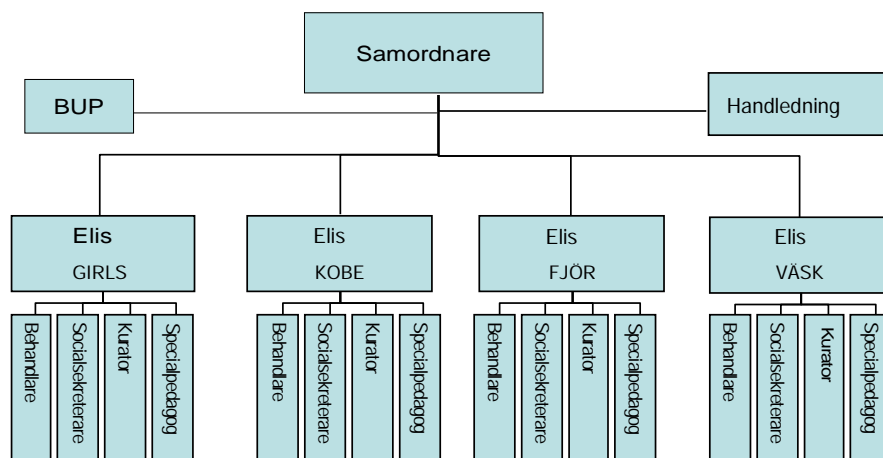
Därför har en av framgångsfaktorerna till att få elever att gå i skolan varit ett nära samarbete med föräldrarna. I de fall där eleven varit borta mycket har föräldern inte orkat eller förmått hjälpa sitt barns i dess skolgång. En viktig del i arbetet har varit att stötta och hjälpa föräldrarna och därmed också eleven.

Jönsson skriver i Skolverkets rapport "Rätten till utbildning" att eleverna i en intervju undersökning berättat hur svårt det är att som långvarigt skolkande elev återvända till skolan efter sin frånvaro, dels av rädsla för negativa bemötanden från lärare, dels för att de upplevde sig vara osynliga, eftersom ingen märkt att ströskolkaren hade varit frånvarande.

Framtidsscenario

För att samverkan ska bli långsiktigt hållbar behöver den integreras och förankras i den ordinarie verksamheten. Om det inte finns stöd för samverkan på ledningsnivå kommer den bara att fungera kortsiktigt och personbundet. Därför behöver ledningen involveras och skriftlig dokumentation finnas om hur samverkan ska gå till samt krav på hur uppföljning och utvärdering ska ske. Uppföljning och utvärdering av samverkan bör efterfrågas kontinuerligt av ledningen. Detta förutsätter en systematisk dokumentation av samverkan.

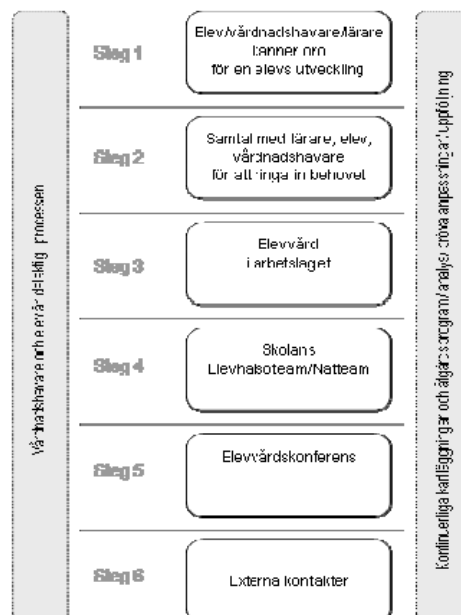
Förslag på en framtida organisation för samverkan kring barn som behöver stöd.

Varje nätverk föreslås ha ett Elisteam bestående av personal från socialtjänsten och skolan. Ovan ges förslag på personer som bör ingå i teamen grundat på erfarenheter från Elisprojektet. Eleverna kan ha inlärningssvårigheter och då är specialpedagogisk kompetens nödvändig. Många av dessa elever har också en social eller psykosocial problematik varför elevhälsan bör finnas med, exempelvis i form av kurator som har den sortens kompetens.

Ett elevvårdande har följande gång på en skola:

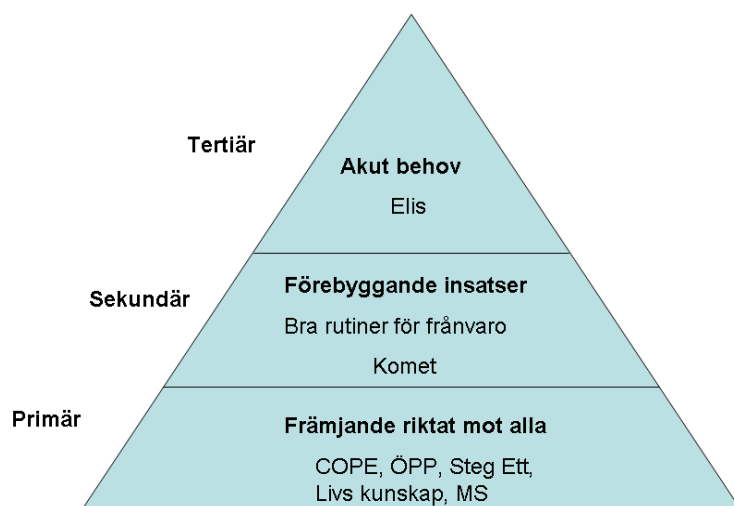
Den sedvanliga elevvårdsgången bör följas på skolan. På EVK/EHT tas beslut om ett elevvårdande ska bli ett Elisvårdande. På några skolor kommer kopplingen mellan Elis och EVK/EHT att vara naturlig då någon från elevhälsan ingår i Elisteamet. På de skolor där så inte är fallet måste man hitta former för detta, förslagsvis att kurator eller teamledare har i uppdrag att vara länk mellan Elis och den skolas EVK/EHT.

Prevention

Arbetet med elever som är frånvarande från skolan eller annat arbete med elever i behov av stöd måste sättas in i ett helhetsperspektiv och ses i ett större sammanhang med det totala systemet av preventiva insatser på olika nivåer som; primär-, sekundär och tertiär nivå. De preventiva insatser på primär nivå där man når alla elever/grupper är givetvis viktiga. Här kan en del elever eventuellt fångas upp så att senare insatser inte behövs.

De sekundära preventiva insatser som riktar sig till särskilt utsatta riskgrupper är nästa steg i kedjan av insatser. Exempel på sådant är att ha bra rutiner för frånvaron på skolorna. Preventiva insatser på primär och sekundär nivå kan förhindra så att de akuta insatserna på tertiär nivå inte blir nödvändiga. Slutligen insatser på tertiär nivå som riktar sig till redan utsatta grupper som behöver mycket stöd och här kommer Elisteamens arbete in. Se bild ovan.

Arbetet på alla dessa nivåer är nödvändigt och går inte att utesluta men förhoppningsvis leder ett bra preventivt arbete till att behovet av de akuta insatserna minskar.

Ekonomisk rapport

Projektet har erhållit medel från Skolverket, 650 000:-, uppdelat på två utbetalningar. Medlen har använts till personalkostnader i form av projektledning, tid för personal i Elisteamen samt utbildning i form av föreläsningar, konferenser, studiebesök och litteratur. Bilaga 3

Slutord

En förutsättning för ett effektivt arbete med frånvarande elever är att skolorna har ett system för närvarorapportering. Det är viktigt att skolorna reagerar snabbt och har rutiner för vad man gör när man upptäckt frånvaron.

Skolverket skriver att hålla kontakten med föräldrar och ha kontroll på närvaron visar sig vara effektiva insatser när det gäller elever med ströfrånvaro, något som återkommer även i andra rapporter.

Sekretessen har inte varit något problem i projektet, eftersom föräldrarna har varit delaktiga och med från början i arbetet. En blankett där förälder lämnar sitt samtycke till att skolan och socialtjänsten kan samverka i det enskilda fallet utformades men har inte behövt användas i någon större utsträckning. Bilaga 4

Vikten av ett starkt och tydligt ledarskap på alla nivåer kan inte nog poängteras i sammanhanget för att nå goda resultat. Danermark lyfter fram att ledningen bör vara aktiv i samverkansprocessen.

Tydlighet när det gäller mål, uppdrag, målgrupp, yrkesroller, arbetsfördelning och rutiner är också faktorer som påverkar samverkan. Mål, uppdrag och målgrupp har varit tydliga i Elisprojektet. Arbetsfördelning och rutiner har växt fram allteftersom arbetet fortskridit.

Förankringen på alla nivåer; politisk, chefs- och verksamhetsnivå är också en faktor som är viktig och påverkar arbetet och resultatet. Om projektet inte är ordentligt förankrat i verksamheten eller på ledningsnivå försvårar det arbetet.

De ekonomiska förutsättningarna är självklart viktiga. Att kommunen fått medel från Skolverket har skapat goda förutsättningar för projektarbetet. Det ekonomiska bidraget har till exempel gjort det möjligt att ha en projektledning samt att skolorna fått medel för att kunna avsätta tid till personal i Elisteamen.

Att välja rätt kompetens i teamen i förhållande till mål, uppdrag och målgrupp är också en springande punkt. Det behövs ett djup i det arbete som ska utföras.

Ärendenas art har gjort det tydligt att det är nödvändigt med kvalificerad kompetens i teamen vad gäller kartläggningar, samtalsmetodik, familjearbete samt ibland också psykiatrisk kunskap. Att det finns olika professioner/kompetenser som kan komplettera varandra och bidra med sin specifika insats är väldigt värdefullt.

En annan viktig faktor för en framgångsrik arbetsprocess är kontinuiteten i teamen. Därför är det önskvärt att personal inte byts ut så ofta om det går att låta bli.

Teamen har också allteftersom tiden gått börjat efterfråga utbildning vilket man inte gjorde till en början. Man har dock inte preciserat vad för sorts utbildning man behöver.

Det finns en oro och frustration i teamen att den kunskap som nu finns kommer att gå förlorad om det inte blir någon fortsättning på arbetet.

Samverkan tar mycket tid i anspråk av personalen och måste få göra det för att vara meningsfull och framgångsrik och därför är det viktigt att det ges tid till detta.

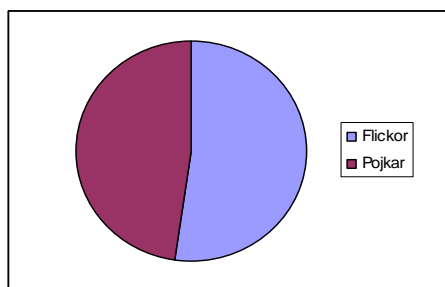
En effekt i projektet har varit att teammedlemmarna upplevt det som väldigt positivt att få berätta om sitt arbete, att någon har frågat dem och varit nyfiken. Det har bidragit till att de blivit sedda och uppmuntrade.

I forskning kring samverkan lyfts fram att en viktig aspekt för samverkan är samsyn. Samsyn mellan professionella handlar om tillit, om att ha en gemensam bild av arbetet och gemensamma begrepp. Olika förklaringsmodeller, språkbruk och värderingar kan vara hinder för samverkan. I Elisteamen fick man snabbt en förståelse och respekt för varandra och varandras yrkesområden, man utvecklade en samsyn. Samsyn förutsätter kontaktytor och kommunikation människor emellan vilket teamen fick genom att de träffades regelbundet.

Sammanfattning

Elisprojektet har pågått sedan 2007 i Enköpings kommun och tre skolor har deltagit; Västerledsskolan, St Iliansskolan och Enöglaskolan. Syftet med projektet har varit att hitta former och metoder för samverkan mellan socialtjänst och skola. Det man har samverkat kring är elever med ogiltig frånvaro.

Elisteamen har arbetat med totalt 23 elev ärenden. Alla hade mycket stor frånvaro eller gick inte alls i skolan när Elisteamen kopplades in. Av dessa 23 elever går 15 st i skolan helt. Fem elever går i skolan till 80-90% eller efter åtgärdsprogram som de har och två elever går inte i skolan.

Tolv flickor och elva pojkar har deltagit i projektet.

I samtliga fall har orsaken till frånvaron varit psykosociala problem eller svagt stöd i hemmet. Framgångsfaktorn i ärendena har varit att man lyckats få en tät och ett bra samarbete med föräldrarna, men också att socialtjänst och skola tillsammans samverkat och gjort kartläggningar om orsaken till frånvaron. Att arbeta på att förbättra kontakten mellan hem och skola är ett utvecklingsområde.

Det som sammanfattningsvis kan sägas om samverkansprocessen är att det är betydelsefullt att skapa tid för regelbundna träffar så att kontaktytor och kommunikation mellan dem som ska samverka formas. Det har under projektarbetets gång visat sig vara väldigt värdefullt att göra noggranna kartläggningar och analyser samt att ge möjligheter till handledning/coaching för att nå ett gott resultat.

Andra aspekter som varit viktiga när det gäller samverkansprocessen är att det är viktigt att ett sådant här arbete är väl förankrat på ledningsnivå som verksamhetsnivå, att målet är tydligt och mätbart och att det finns en tydlig organisation med ett tydligt uppdrag. Ledning och styrning på olika nivåer som chefs- och verksamhetsnivå kan inte nog poängteras som betydelsefullt.

Elever som hamnar ”på glid” där skolket kan vara den första signalen, marginaliseras så småningom vilket medför stora kostnader för samhället och mycket lidande för den enskilde. Tio ungdomar ”på glid” mellan 16-19 år kostar samhället 6,8 miljoner enligt Ingvar Nilsson, nationalekonom som forskare på vad marginalisering kostar samhället. Han menar att utanförskapet blir väldigt dyrt och att det på lång sikt lönar sig att satsa på barn och ungdomar så att de inte hamnar i utanförskap. En bra skolgång är en mycket stark skyddsfaktor för en ungdom vilket stärker att detta är ett område som myndigheter bör satsa på och samverka kring.

BUP har meddelat att man kommer att kunna erbjuda regelbundna tider för konsultation och samarbete med skolan/socialtjänsten framöver. Denna möjlighet fanns inte vid projektets start.

Slutligen är förhoppningen att denna samverkansform kan permanentas i kommunen och att det som varit framgångsrikt i projektet blir känt och användbart även för andra.

Samverkansarbete kan summeras på följande sätt:

”Vid en mötesplats finns varken fullkomligt kloka eller fullkomligt okunniga människor.

Det finns bara de som tillsammans försöker lära sig mer än de redan vet” Okänt citat

Referenser

- Rätten till utbildning
Om elever som inte går i skolan
- Skolk – en forskningsresumé''
- SKOLK – Sund protest eller riskbeteende
- Strategier för samverkan
- Samverkan – himmel eller helvete
- Dokumentation från Skolverkets
konferens 2008-11-05
- Skolverket Rapport 309, 2008
- Annelis Jönsson (1990)
Skolöverstyrelsen (Metarapport nr 1)
- Martin Karlberg, Knut Sundell (2004)
FoU rapport 2004:1
- Myndigheten för skolutveckling
Rikspolisstyrelsen
Socialstyrelsen
Artikelnr. 2007-123-31
- Berth Danermark (2000)
Stockholm: Gothia

■ PEDAGOGISKT

- Hur är koncentrationen?
- Hur är elevens förmågor?
- Hur är elevens skolprestationer?
- Vilka är elevens styrkor?
- Vilka är elevens svagheter?
- Vilka åtgärder/insatser har tidigare vidtagits?
- Finns tidigare utredningar?
- Hur fungerar eleven socialt?
- Hur fungerar eleven med klasskamrater?
- Hur fungerar eleven med vuxna?
- Finns avvikelser i elevens beteende?
- Hur tycker skolan att samarbetet med föräldrarna fungerar?
- Har eleven inlärningssvårigheter?
- Vad har fungerat/ vad fungerar nu?

■ INDIVIDUELLT

- Hur är elevens hälsa psykiskt och fysiskt?
- Hur ser sömn vanorna ut?
- Hur ser mat vanorna ut; frukost, lunch, middag?
- Känner sig eleven stressad?
- Känner sig eleven ofta trött?
- Känner sig eleven nedstämd?
- Skadar eleven sig själv?
- Har eleven provat alkohol, droger?
- Röker eleven?
- Elevens styrkor/resurser?
- Elevens intressen?
- Har eleven rutiner; mat, sömn, tider, läxor mm?
- Hur tycker eleven att skolan fungerar?
- Hur ser datoranvändandet ut?
- Hur är motivationen vad gäller skola men även annat?
- Har eleven stöd av föräldrarna, med läxor, mornar, fritid?
- Har eleven stöd av mentor/vuxna?
- Vad/vilka situationer fungerar bra tycker eleven?
- Hur ser självkänslan /självförtroendet ut?
- Är skolan viktig för eleven?
- Är det något i skolan som är svårt för eleven?
- Känner sig eleven mobbad av elev/elever?
- Känner sig eleven mobbad av lärare/vuxen?
- Hur ser eleven på framtiden?
- Vad tycker eleven fungerar?

■ RELATIONER

- Hur ser kamratrelationerna ut?
- Hur är kontakten med föräldrarna?
- Hur är kontakten med lärare?
- Hur är kontakten till andra vuxna på skolan?
- Vilka viktiga personer finns i nätverket?
- Vilka viktiga personer finns i skolan?
- Vem tycker om eleven?
- Har eleven grupptillhörighet i skolan?
- Har eleven kontakt med socialtjänsten?
- Har eleven kontakt med BUP?
- Hur ser skolans kontakt med föräldrarna ut?

■ SKOLMILJÖN

- Hur ser elevens skolmiljö ut?
- Hur är klassrums situationen för eleven?
- Hur är rast situationen för eleven?
- Känner sig eleven trygg?
- Är eleven utsatt/mobbad?
- Kan eleven påverka sin situation?
- Är det något som eleven inte förstår eller som är otydligt?
- Har eleven stöd av kamrater?
- Har eleven stöd av mentor/andra vuxna?

■ FRITIDEN

- Vad gör eleven på fritiden?
- Har eleven fritidsintressen?
- Vilka umgås eleven med på fritiden?
- Har eleven någon fysisk aktivitet?
- Vill eleven göra något speciellt på fritiden?

■ HEMFÖRHÅLLANDEN

- Hur ser familjebilden ut?
- Finns syskon?
- Föräldrarnas arbete?
- Finns sjukdom i familjen?
- Finns missbruk?
- Hur ser nätverket kring eleven ut?
- Hur är föräldrarnas förmåga?
- Har föräldrarna svårigheter?
- Vad tycker föräldrarna fungerar?
- Hur tycker föräldrarna att kontakten med skolan är?
- Får föräldrarna tillräcklig information?

Elevers namn:

Datum:

Bakgrund:

Elevers styrkor:

Problem:

Mål/Delmål:

Åtgärd/er:

Ansvarig/a:

Datum:

Uppföljning:

Datum:

Utvärdering:

Datum:

Uppföljning nuläge:

Ansvarig/a:

Datum:

Utvärdering:

Erhållna medel

Erhållna medel	650 000 kr
----------------	------------

Använda medel

Personalkostnader – Projektledning 2008-2009 – Personalkostnader Elisteamen	567 000 kr
Utbildning – Föreläsning Görel Fred – Besök av Sundbybergs Kommun – Konferens för Elisteamen – Studiebesök i Lindköpings kommun – Konferensresa Stockholm	80 000 kr
Övriga utgifter – Resekostnader – Representation – Litteratur	3 000 kr

Underskrift av uppgiftslämnare

Namn

Namnförtydligande

Underskrift av skolchef

Namn

Namnförtydligande

Västerledsskolan, St Ilians skola och Enöglaskolan ingår i ett projekt kring elever med hög frånvaro, Elisprojektet.

Projektet syftar till att barn och unga ska fullfölja sin skolplikt samt att utveckla metoder för detta arbete.

I arbete behöver skolan och socialtjänsten samverka och därmed kunna utbyta information om enskilda elever/barn.

Jag samtycker till att min dotter/son

ingår i projektet, ELIS, kring elever med hög frånvaro och att socialtjänsten och skolan får utbyta den information om min dotter/son som krävs för att kunna samverka i projektet.

Enköpings Kommun den

.....

Vårdnadshavare 1

.....

Vårdnadshavare 2

.....

Barn/Ungdom